

Őshonosság, természetesség – ellentmondásokkal?!

Érdeklődéssel vártam az új erdőtörvényt és végrehajtási rendeletét, már csak azért is, mert erdőművelés témájú tantárgyaimat az új törvényi rendelkezéseknek megfelelően át kellett alakítanom. Tantárgyaimat az új elemek közül elsősorban az átalakító üzemmód bevezetése, az erdő-szerkezet-átalakítás, a természetességi fokozatok, az őshonosság és az erdészeti tájidegenség új értelmezései érintették.

A törvény és végrehajtási rendelete világosan és érthetően fogalmazza meg a változtatásokat, de a gyakorlati alkalmazásban ellentmondásokat véltem felfedezni a címben jelzett témakörben.

A TAEG Zrt. Soproni Erdészetének üzemtervében már megtörtént az egyes erdőrészek természetességi minősítése, s ezek tanulmányozása során néhány (sok) esetben bizony meglepődtem.

1. példa

Sopron 113 E

Termőhely: gyertyános tölgyes klíma – többletvízhatástól független – agyagbemosódásos barna erdőtalaj – középmély – vályog

Faállomány: erdeifenyő 67 %, lucfenyő 6 %, kocsánytalan tölgy 11 %, kislevelű hárs 12 %, gyertyán 4 % (kor: 58 év)

Természetesség: természetyszerű erdő

Mi lepett meg? Először az, hogy a végrehajtási rendelet 3. sz. mellékletében (Az idegenhonos, valamint az intenzíven terjedő fa- és cserjefajok jegyzéke) az erdeifenyő és a lucfenyő az idegenhonos fajok listáján szerepel, de a 2. sz. mellékletben (B. Az erdészeti tájak őshonos fajtái) a Soproni-hegység erdészeti tájban mindkettő őshonosnak számít. Ha a két faj idegenhonos, akkor a természetesség szerint a minősítés csak **kultúrerdő** lehet (elegyarányát tekintve több mint 70%-ban idegenhonos, erdészeti tájidegen, vagy több, mint 50%-ban intenzíven terjedő fajokból álló erdők, ahol az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőállományt alkotó őshonos fajtái kevesebb, mint 30%-os elegyarányban, vagy egyáltalán nincsenek jelen).

Ha elfogadjuk a két faj őshonosságát, akkor a fajösszetétel alapján igen, de a faállomány-termőhely kapcsolatban már nem beszélhetünk természetyszerű erdőről (**az adott termőhelyen a bolygatatlan erdők természetes összetételéhez, szerkezetéhez hasonló, természetes úton létrejött vagy mesterséges úton létrehozott és fenntartott erdők, ahol az idegenhonos és az erdészeti tájidegen fajok(e) elegyaránya nem több 20%-nál, intenzíven terjedő fajok pedig legfeljebb csak szálanként fordul elő**).

Az erdőrészlet termőhelytípusának megfelelő **potenciális erdőállomány a gyertyános- kocsánytalan tölgyes** – kocsánytalan tölgy dominanciával. Ha ez így van – elfogadva az fenyők őshonosságát –, akkor az erdőrészlet minősítése csak **átmeneti erdő** lehet (**az emberi beavatkozás hatására fajösszetételében, szerkezetében erősen átalakított vagy átalakult, csak kisebb részben az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőállományt alkotó őshonos fajtáiból álló, a természetes szerkezet elemeinek nagy részét nélkülöző, mag vagy sarj eredetű erdők, amelyekben az idegenhonos és az erdészeti tájidegen fajok elegyaránya 50-70% közötti, továbbá minden olyan erdő, ahol az intenzíven terjedő fajok elegyaránya 20-50% között van**).

Az erdeifenyő ezen a termőhelyen nyilván nagyon jól érzi magát, kiváló növekedésű, de egy természetes erdőfejlődési folyamatban csak pionír szerepet töltené be. A lucfenyő számára a termőhely klimatikusan nem megfelelő. Mindkét fenyőfaj nagyobb mennyiségben a XIX. század végétől mesterségesen került a Soproni-hegységbe, ahol addig szinte kizárólag lombhullók álltak.

Mindezek alapján az erdőrészlet „természetyszerű erdő” minősítése véleményem szerint erősen vitatható.

2. Példa

Sopron 113 I

Termőhely: gyertyános-tölgyes klíma – többletvízhatástól független – savanyú nem podzolos barna erdőtalaj – középmély – vályog

Faállomány: kocsánytalan tölgy 96 %, erdeifenyő 4 % (kor: 75 év)

Természetesség: származékerdő

A **származékerdő** minősítés elfogadható (**az emberi beavatkozás hatására fajösszetételében, szerkezetében átalakított vagy átalakult, azonban meghatározóan az adott termőhelynek megfelelő természetes erdő társulást alkotó őshonos fajtáiból álló, de a természetes társulás egyes fajtáit, illetve a természetes szerkezet elemeinek nagy részét nélkülöző, mag vagy sarj eredetű erdők; ide tartoznak az olyan erdők, melyekben az idegenhonos és az erdészeti tájidegen fajok elegyaránya 20-50% közötti, az intenzíven terjedő fajok elegyaránya 20% alatt van**), amennyiben a terület potenciális erdőállománya **mészkerülő gyertyános- kocsánytalan tölgyes**.

Ha ez így van, akkor valóban hiányoznak a társulásra jellemző elegyfajok (pl. gyertyán, kislevelű hárs), amelyek a természetyszerű erdőre jellemzőek. Azonban a területet megvizsgálva megállapítható, hogy a rendkívül savanyú, törmelékes, száraz talajon (5-6. fa-termési osztály) gyertyánnak, kislevelű hársnak és egyéb elegyfajnak nyoma sincs, így a termőhely potenciális erdőállománya a **mészkerülő kocsánytalan tölgyes**, amely **vágásos erdőkben középkorig nyírral, rezgőnyárral és erdeifenyővel elegyes, később elegyetlen kocsánytalan tölgyesként jelenik meg**. A vágásos erdőnek ebben az életfázisában az **elegyetlenség természetes jelenség**, így az erdő nyugodtan minősíthető **természetes-rűnek**.

Miért élek kritikával a minősítések kapcsán? Úgy látom, hogy az őshonosság és a természetesség kérdését szakmánkban néhány éve sokan túlhangsúlyozzák, néha össze is keverik. Elismerve mindkettő jelentőségét és fontosságát, nekem erdőmérnökként a **termőhely-faállomány harmonikus kapcsolat ugyanannyira fontos**, ő- és idegenhonos fajok esetében egyaránt.

Az erdeifenyő és a lucfenyő a Soproni-hegységben több szakirodalmi forrás szerint **őshonos**, de a hegység **nem minden termőhelytípusán természetes**.

Majer Antal (1968) szerint az erdeifenyő csak a táj savanyú kémhatású, igen száraz és száraz vízgazdálkodású talajain tekinthető természetesnek,

* egyetemi tanár, NyME Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

máshol nem! A lucfenyő csak a bükkös klímájú területeken életképes, ezeken feltételezhető őshonossága. (A végrehajtási rendelet szerint a csertölgy és a molyhos tölgy is őshonos a területen, de biztos, hogy egy gyertyán, molyhos tölgyes elegyes cseres egy mély termőrétegű agyagbemosódásos barna erdőtalajon nem tekinthető természet szerű erdőnek.)

A természetesség minősítésének másik fontos paramétere az **elegyesség** és annak mértéke. Természetes erdő társulásaink illetve ezek mesterségesen létrehozott faállománytípusai általában elegyesek, azonban az elegyesség és mértéke a termőhely és a kor függvényében változik. A vágásos erdőkben **idős korra néhány faállománytípus** – nemcsak emberi beavatkozás hatására – **elegyetlenné válik**. Ez igen jól megfigyelhető bükkösökben, amelyekben a bükk túlnövi, és oly mértékben árnyalja a többi fajt, hogy azok elpusztulnak. A példában említett mészkerülő tölgyes hasonlóan elegyetlenné vált, mivel igen fényigényes pionír elegyfajai kipusztultak a tölgy alól.

Egyetemi oktatóként nehéz helyzetbe kerülök hallgatóim előtt, ha a citált anomáliákat kell magyaráznom, például az erdőszerkezet átalakítás témakörében: legyen a jövő faállománya is erdeifenyő dominanciájú a gyertyános-tölgyes opti-

mális termőhelyén, mivel az erdeifenyő őshonos – következésképpen az erdő természet szerűnek minősíthető?

Tudom, hogy nem volt könnyű az alkotóknak azt a számítógépes programot kidolgozni, amely az erdő részlet adatainak betáplálása után minősíti a természetességi állapotot. Azt is tudom, hogy mindenre kitérni, és mindent figyelembe venni egy minősítésben nem lehet. De azt is tudom, hogy milyen nagy munka volt **Majer Antalnak** és munkatársainak a hazai erdő üpológiai, valamint a **Járó Zoltán** vezette csoportnak a termőhely-típológiai rendszer megalkotása, mely rendszerek figyelembevételével a minősítés pontosítható.

A Natura 2000 hálózat véglegesítése

A Natura 2000 hálózat magyarországi véglegesítése és az Európai Unió Bizottsága elvárásainak teljesítése érdekében egy kormányrendelet-módosítás és egy új miniszteri rendelet kihirdetésével kívánt a KvVM eleget tenni a hazai és közösségi előírásoknak. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter fontosnak tartja a Natura 2000 területek rendszerének újragondolását.

A Natura 2000 hálózat kialakításának befejezése érdekében elfogadta a Kormány az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) kormányrendelet módosításáról szól 23/2010. (II. 11.) Korm. rendeletet, amely 2010. február 26-án lépett hatályba.

A módosításnak több indoka is volt; egyrészt az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv kapcsán az Európai Unió által indított kötelezettségszegési eljárásban felmerült problémák kezelését szolgálta, másrészt ezek alapján új Natura 2000 területek kihirdetése is megtörténhetett.

A Korm. rendelet 39 új, ún. jelölt Natura 2000 területet hirdetett ki, amely alapján teljesítette az Európai Bizottság előírását, amely 7 élőhely, 11 növényfaj, 8 állatfaj esetében írt elő további területkijelölést. Továbbá egy új madárvédelmi terület kihirdetését (Zselic) és egy madárvédelmi terület bővítését (Jászság) tette lehetővé a kormányrendelet módosítása.

Az egyes Natura 2000 területek pontos földrészleteinek és térképeinek ki-

hirdetését az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet tartalmazza, amely 2010. május 26-án lépett hatályba.

A jogszabály a Magyar Közlöny honlapjáról (72. szám) letölthető.

E két jogszabály kihirdetésével befejeződik a Natura 2000 területkijelölések folyamata.

(Forrás: ForestPress)

34 éves erdősztechnikus állást keres az ország bármely részén erdőszeti-vadászati munkakörben.
Elérhetőség: 06/70/40-70-564

OEE küldöttség Lengyelországban

Egyeztetés zajlott Varsóban a „Young People in European Forests” (YPEF - Fiatalok Európa Erdeiben) elnevezésű versennyel kapcsolatban.

A lengyel erdőszkollégák kezdeményezésére elindult egy olyan, az európai országokban tervezett tudás alapú verseny előkészítése, mely az erdőkről, az erdőgazdálkodásról szól.

A YPEF legfontosabb küldetése, hogy a résztvevők együtt dolgozzanak az európai erdőkkel, az erdőgazdálkodás fenntartható fejlesztésével.

Ennek érdekében nemzetközi ver-

senyt rendeznek (több mint tíz ország jelezte szándékát), mely vetélkedő Európa fiataljait fogja össze. A megméretetés alapját képező tudásanyagot Európa és az egyes tagországok erdeiről, természeti értékeiről közösen alakítják ki.

További információ: www.ypef.eu
A versenysorozat előkészítésében Magyarországról az OEE és a „Kítaibel Pál” verseny bizottsága vesz részt. A május végi, varsói egyeztetésen az egyesületet dr. *Pethő József*, az OEE leköszönt elnöke és *Kovácsévcics Pál*, a Közönségkapcsolatok Szakosztály titkára, valamint *Hoczek László*

ló, a „Kítaibel Pál” verseny főszervezője képviselte.

(Forrás: ForestPress)

Megakadtak

Több mint félmilliárd forintnyi közpénzt fordítottak eddig az állami erdőgazdaságok egységes irányítási rendszerének kialakítására, ám a beruházás hónapok óta nem halad. A fővállalkozó beperelte az alvállalkozóját, amely azonban időközben a felszámolás sorsára jutott. Az erdészeti informatikai fejlesztéséről immár nem a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt., hanem a Magyar Fejlesztési Bank hoz végső döntést.

(Magyar Nemzet)